

3. Білоконь Г. М. Найважливіша етноконсолідуюча ознака ідентичності. Білоконь Г. М., Білоконь Я. С. Найважливіша етноконсолідуюча ознака ідентичності // Національна ідентичність в мові і культурі: зб. наук. праць / за заг.ред. А.Г. Гудманяна, О.Г. Шостак. – К.: Талком, 2018. С.98-100.

4. Колісниченко А. В., Харицька С. В. Проблема адаптації форм виховних заходів до сучасних вимог дистанційного навчання. *Перспективи та інновації науки*. № 8(13), 2022. С.306-315.

5. Харицька С., Колісниченко А. Інтегрування засад національної ідентичності у виховний процес у закладах вищої освіти. Інновації в сучасній освіті: український та світовий контекст: матеріали V Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (Умань, 20 жовтня 2022 р.) / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини [та ін.]; [редкол.: О. І. Безлюдний, Т. Л. Годованюк, І. С. Постоленко [та ін.]; відпов. за вип. І. Ю. Гурський]. Умань: Візаві, 2022. С. 198-201.

6. Чернов М. М., Конопляник Л. М., Пришупа Ю. Ю. Педагогічна вища освіта України 2022-2026 рр.: вектори розвитку. *Академічні візії*, (15), 2023.

7. Шостак О. Г. Художні вираження національної ідентичності в творчості сучасних північноамериканських письменників корінного походження / автореф. дис. ... д-р філ. наук : 10.01.04. Київ, 2021. 39 с.

Гривнак Б. Л.,
канд. філос. наук, доцент,
доцент кафедри суспільних наук,
Івано-Франківський національний
технічний університет нафти
і газу, м. Івано-Франківськ

УДК 378.1:65.018
DOI: <https://doi.org/10.64076/ihrc250630.07>

РОЛЬ ОРГАНІВ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ЗАХИСТІ ПРАВ СТУДЕНТІВ (НА ПРИКЛАДІ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ НАФТИ І ГАЗУ)

У сучасну епоху постійних змін, цифрових новацій та модернізації вищої освіти зростає увага до активної участі студентів у процесах, що формують їхній університетський досвід. Студентське самоврядування має не лише розважальну функцію, а й відіграє важливу роль у покращенні якості вищої освіти, правовому захисті та соціальній підтримці молоді.

Водночас, його можливості часто залишаються недостатньо реалізованими через низький рівень обізнаності серед самих студентів. Тому вивчення ефективності

діяльності органів студентського самоврядування та їхньої здатності реально впливати на захист прав здобувачів вищої освіти сьогодні є вкрай важливим.

Органи студентського самоврядування (далі – ОСС) є важливою складовою сучасної системи управління в закладах вищої освіти, яка базується на засадах демократичності, залучення та відкритості. Їх діяльність сприяє налагодженню конструктивної взаємодії між студентами та адміністрацією навчальних закладів, відкриваючи можливості для участі молоді в організації університетського життя та ухваленні рішень, що впливають на якість освіти та умов навчання. Завдяки ОСС створюються сприятливі умови для розвитку ініціативності, лідерських якостей, відповідальності та активної громадянської позиції серед студентів.

У період змін та оновлення системи вищої освіти України, що поступово наближається до європейських стандартів і принципів управління, значення ОСС зростає. В умовах впровадження нових моделей навчання, розвитку електронного урядування, посилення академічної доброчесності та розширення автономії університетів, ОСС стає ключовим механізмом узгодження інтересів студентів та адміністрації.

Право студентів на участь у самоврядуванні закріплено в статті 40 Закону України "Про вищу освіту". Ця норма гарантує здобувачам освіти можливість брати участь в управлінні закладом вищої освіти через свої представницькі структури.

ОСС мають законодавчо визначені повноваження представляти студентів перед адміністрацією навчальних закладів, органами державної влади та громадськістю, впливати на організацію навчального процесу, брати участь у розподілі стипендій, а також вирішувати соціально-побутові й культурні питання.

Вони мають право бути залученими до роботи у вчених радах, стипендіальних та інших колегіальних комісіях. Університети, зі свого боку, зобов'язані створити умови для ефективної роботи студентського самоврядування: надати приміщення, ресурси, фінансову підтримку та враховувати думку студентів під час ухвалення рішень, які їх безпосередньо стосуються.

У Івано-Франківському національному технічному університеті нафти і газу (далі – ІФНТУНГ) діяльність ОСС чітко визначена спеціальним нормативним документом – "Положенням про органи студентського самоврядування ІФНТУНГ". У ньому докладно викладено структуру самоврядних органів, їх функції, механізми звітності та правила взаємодії з адміністрацією університету.

Документ також передбачає можливість реального впливу студентського самоврядування на ключові аспекти університетського життя, зокрема освітню політику, розподіл стипендій, академічну мобільність і розвиток студентського простору. Отже, студентське самоврядування в ІФНТУНГ виконує не лише представницьку функцію, а й має реальні важелі для участі в управлінні університетом.

Організаційна структура органів студентського самоврядування ІФНТУНГ передбачає кілька рівнів представництва: на рівні університету, інститутів/факультетів, студмістечка, академічних груп та спеціальності.

Вищим представницьким органом є Конференція студентів, яка ухвалює стратегічні рішення та обирає наглядові й виборчі комісії. Виконавчий рівень представлений Студентським парламентом Університету (далі – СП ІФНТУНГ), до складу президії входять: голова, перший заступник, заступники голови з різних напрямків, секретар.

До складу правління: голови студентських рад інститутів, голови секторів та їхні заступники, голова студмістечка. Голова Студентського парламенту обирається шляхом прямих таємних виборів строком на один рік.

До функціональних підрозділів СП ІФНТУНГ входять сектори: культурно-масовий, спортивний, проектний, медіа-сектор та сектор забезпечення якості освіти.

Кожен сектор відповідає за окремий напрям діяльності – від організації заходів до інформаційного супроводу та правового забезпечення. На рівні інститутів діють студентські ради, які очолюють обрані голови, а до складу входять заступники, секретарі та члени студентських рад. Контроль за діяльністю ОСС здійснює незалежна Контрольно-ревізійна комісія, що підзвітна Конференції студентів.

Після ознайомлення зі структурою та функціями СП ІФНТУНГ, важливо звернутись до думки самих студентів щодо діяльності цих органів. З цією метою нами було проведено опитування, яке дозволяє оцінити рівень обізнаності студентів щодо роботи студентського самоврядування на практиці.

У межах дослідження було проведено онлайн-опитування, у якому взяли 102 студентів ІФНТУНГ. До вибірки увійшли здобувачі освіти бакалаврського та магістерського рівнів з усіх курсів навчання, що дозволило охопити широкий спектр думок та досвіду представників студентської спільноти.

Опитування містило низку запитань, які стосувалися можливого порушення студентських прав, рівня довіри до органів студентського самоврядування, джерел отримання інформації про діяльність ОСС, а також готовності звертатися до ОСС у разі необхідності.

За результатами дослідження, 68,6 % опитаних зазначили, що не стикалися з порушенням своїх прав у межах навчального процесу чи університетського середовища. Водночас 9,8 % респондентів підтвердили, що мали такий досвід, а ще 21,6 % не змогли однозначно відповісти, що свідчить про можливу невизначеність у розумінні, що саме є порушенням прав. Такий рівень невпевненості вказує на потребу в додатковому роз'ясненні студентам їхніх прав та механізмів захисту.

У випадку гіпотетичного порушення прав 64,7 % студентів виявили готовність звертатися до куратора, тоді як лише 19,6 % обрали б представника ОСС.

Щодо ж до рівня обізнаності студентів про діяльність ОСС, то лише 20,6 % респондентів добре знайомі з положенням про ОСС ІФНТУНГ, 51 % – частково, а 28,4 % – зовсім не ознайомлені з цим документом. Крім того, 39,2 % опитаних визнали, що не знають, до кого саме з представників самоврядування можна звернутися при виникненні проблемної ситуації, що вкотре підкреслює потребу в покращенні інформування.

Разом з тим 71,6 % студентів підтримали ідею впровадження в освітній процес окремих ознайомчих лекцій або зустрічей, присвячених правам і обов'язкам студентів. Це свідчить про запит на просвітницьку роботу і готовність студентів брати активнішу участь у формуванні здорового освітнього середовища.

Результати проведеного опитування засвідчили, що значна частина студентів ІФНТУНГ недостатньо поінформована про діяльність ОСС, їх повноваження та можливості захисту прав. Водночас багато хто не знає, до кого конкретно звертатися у разі виникнення проблем або конфліктних ситуацій. Попри наявність Положення про студентське самоврядування та нормативно закріплені права, часто самі студенти не усвідомлюють, що ОСС може бути дієвим механізмом представлення їхніх інтересів. У багатьох випадках самоврядування сприймається виключно як організаційний осередок для культурних подій, а не як інструмент для захисту прав чи ініціювання змін.

На основі проведеного дослідження можемо зробити висновки, що для зміни ситуації необхідно розвивати інформаційну відкритість самоврядування, покращувати комунікацію зі студентами та впроваджувати постійну просвітницьку діяльність.

Ознайомчі зустрічі, публічні звіти, а також роз'яснення повноважень та функцій ОСС – усе це може стати першим кроком до підвищення обізнаності студентів і формування активнішої позиції щодо захисту власних прав у межах університету.

Список використаних джерел

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 01.06.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/155618> (дата звернення 27.06.2025).

2. Положення про органи студентського самоврядування ІФНТУНГ. URL : https://nung.edu.ua/sites/default/files/202411/Положення_про_ОСС_ІФНТУНГ_2024_compressed.pdf (дата звернення 26.06.2025).